

УДК 351.746:32(477)

*Ігор Сергійович Романченко,
Володимир Юрійович Богданович,
Іван Юрійович Свида*

ВОЄННО-ПОЛІТИЧНА МОДЕЛЬ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПОЗАБЛОКОВОСТІ: ДО ПОСТАНОВКИ ПИТАННЯ

Постановка проблеми в загальному вигляді. Політичні процеси, які відбуваються в світі, характеризуються високим динамізмом і широким спектром застосування в міжнародних відносинах різноманітних способів і засобів реалізації державами своїх національних інтересів. Одним із найскладніших серед таких процесів є формування багатопольярного світу. Актуальним у цьому плані є завдання врівноважування багатопольярної системи, перш за все, у її сучасному перехідному варіанті. Геополітичною особливістю України на цьому етапі є її розташування між врівноважувачами системи у Європі (між Європейським Союзом та Російською Федерацією).

На тлі посилення загроз і зростання нестабільності у світі постають нові виклики міжнародній безпеці — у сировинній, енергетичній, фінансовій, інформаційній, екологічній, техногенній сферах. Активізуються та набувають загрозливих масштабів такі загрози, як поширення зброї масового знищення, міжнародний тероризм, транскордонна організована злочинність, нелегальна міграція, піратство, ескаляція міждержавних і громадянських конфліктів, які за своїми негативними наслідками можуть мати потенціал глобального впливу. Посилюється тенденція використання сили і силового тиску у міжнародних відносинах. Україна проголосила позаблоковий статус [2]. Його практична реалізація потребує системного наукового обґрунтування, і перш за все, визначення зрозумілої для інших країн її воєнно-політичної моделі, що зумовлює актуальність дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У прямій постановці питання публікації щодо принципів побудови воєнно-політичної моделі (ВПМ) держави для її позаблокового статусу на цей час відсутні. Найбільш досконало теоретичні основи розроблення та використання воєнно-політичної моделі розкриті у статті [4] та у подальших публікаціях авторів [5; 6].

Виділення невирішеної раніше частини загальної проблеми. У розглянутих публікаціях воєнно-політична модель України для умов позаблоковості не розглядалась.

Метою дослідження є розроблення методології побудови та використання воєнно-політичної моделі держави і її адаптація до воєнно-політичної та геополітичної ситуації, що складається навколо України, з урахуванням проголошеного статусу позаблокової держави.

Предметом дослідження є воєнно-політична модель України, адаптована до умов воєнно-політичної та геополітичної ситуації.

Об'єктом дослідження є методологія побудови та використання воєнно-політичної моделі держави.

Викладення основного матеріалу. Несприятливі геополітичні впливи на Україну в умовах низької ефективності її системи національної безпеки, наявності біля кордонів угруповань та військових баз розширеного блоку НАТО, “заморожених” конфліктів, а також критичної зовнішньої залежності національної економіки зумовлюють уразливість України, послаблюють її роль у міжнародних справах.

Перехідний характер сучасної світової системи вимагає від України активної, але в той же час зваженої поведінки в міжнародних справах, спрямованої на гарантовано рівноправну співпрацю з метою нейтралізації і блокування тенденцій, які в майбутньому можуть поставити її в скрутне становище. Ці завдання має вирішувати політика, зокрема, політика воєнна.

Основні засади зовнішньої політики, викладені у Законі України “Про засади внутрішньої і зовнішньої політики” [2], на яких має базуватися воєнна політика, ґрунтуються на позаблоковому статусі, принципі оборонної достатності, а також на аналізі і прогнозі воєнно-політичної обстановки з точки зору потреб надійного захисту життєво важливих національних інтересів України від загрози застосування воєнної сили. Військова

доктрина України має оборонний характер. Україна не вважає жодну державу (коаліцію держав) своїм воєнним противником, але вважатиме потенційним воєнним противником державу (коаліцію держав), дії або наміри яких матимуть ознаки загрози застосування військової сили проти України.

Досвід провідних країн світу свідчить [6; 7; 8], що існування, самозбереження і прогресивний розвиток суверенної держави неможливі без розроблення та здійснення цілеспрямованої політики захисту її національних інтересів, для чого в державі створюється певна система забезпечення національної безпеки. Зазвичай на цю систему покладається виконання таких специфічних функцій:

- прогнозування, виявлення й оцінювання можливих загроз та рівнів їх прояву, аналіз чинників дестабілізації і конфліктів, причин їх виникнення, а також оцінювання наслідків їх прояву;
- формування організаційних структур системи, державних органів управління і забезпечення національної безпеки, обґрунтування функцій і вимог до ефективності їх діяльності;
- запобігання і ліквідація впливу виявлених загроз і чинників дестабілізації на процеси реалізації своїх національних інтересів;
- локалізація, деескалація і вирішення кризових ситуацій і конфліктів;
- ліквідація наслідків конфліктів або негативного впливу чинників дестабілізації та ін.

Науковий аналіз світових процесів і завдань щодо реалізації наведених вище функцій через визначення відповідних завдань ускладнюється через відсутність достатньої і точної інформації, недосконалість науково-методичного апарату моделювання цих процесів, а також через неможливість прогнозування точних сценаріїв розвитку геополітичної обстановки в певних регіонах.

Однією з найважливіших складових системи забезпечення національної безпеки є система забезпечення воєнної безпеки. Основні засади її побудови та функціонування визначаються воєнною політикою, яка, в свою чергу, є складовою політики національної безпеки держави.

Головне завдання воєнної політики — не допустити великомасштабного військового зіткнення і забезпечити достатній рівень воєнної безпеки держави. У цьому полягає раціональний елемент воєнної політики як науки, а для держави — можливість нормально функціонувати і реалізовувати свої національні інтереси [9].

Зміст воєнної політики розкривається через її основи, принципи вироблення і реалізації, воєнно-політичні погляди, воєнно-політичні відносини, об'єкти і суб'єкти воєнної політики, цілі і засоби їх досягнення, воєнно-політичну діяльність.

Воєнна політика впливає на всі сфери суспільного життя, ніби акумулюючи в собі всі інші види діяльності, пов'язані зі створен-

ням і використанням військової сили. У зв'язку з цим для зручності аналізу виділяють військово-технічну, воєнно-соціальну, воєнно-економічну, воєнно-духовну політику і т. д.

Досвід провідних країн світу у формуванні воєнної політики свідчить, що основним її змістом є прагнення до зміцнення своєї воєнної безпеки. Основний зміст воєнної політики України з цього питання, пов'язаний із веденням відповідної діяльності, повинен включати [6; 7]:

- формування і реалізацію єдиної державної політики щодо воєнної безпеки;
- підтримання внутрішньополітичної стабільності;
- захист конституційного ладу, цілісності і недоторканності території держави;
- розвиток і зміцнення дружніх відносин із сусідніми й іншими державами;
- створення і підтримання на необхідному рівні системи оборони держави;
- якісне вдосконалення Збройних Сил, інших військових формувань Воєнної організації, підтримання їх готовності до застосування за прямим призначенням;
- захист життєво важливих об'єктів у різних сферах та ін.

Для вироблення правильних рішень у системі забезпечення національної (воєнної) безпеки найдоцільніше використовувати такі методи системних досліджень [9], які б не вимагали складних математичних обчислень і були доступними для розуміння широкому колу фахівців. Найбільш розробленими на сьогодні є методи аналізу складних систем, імітаційного моделювання і теорії ігор.

Практика показує, що основні розбіжності в результатах аналізу виникають, головним чином, через прийняті дослідниками гіпотези щодо важливості виявлених аспектів і через прийняту точку зору на роль виконуваних розрахунків (консерватизм або оптимізм).

Державне управління у воєнній сфері здійснюють уповноважені на це органи державної влади, основними з яких є такі [3]: Президент України — Верховний Головнокомандувач Збройних Сил України, Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, міністерства й інші центральні органи виконавчої влади за профілем своєї діяльності.

Відповідно до принципів демократичного цивільного контролю у публічних процесах формування воєнної політики (визначенні основ, пріоритетів, головних напрямів розвитку і функціонування Збройних Сил), формуванні загальної, політичної і правової культури військових, державних службовців і громадян, нагляді за реалізацією оборонної політики беруть участь політичні партії, громадські організації, ЗМІ і громадяни України.

Діяльність органів державного управління з питань формування і реалізації воєнної політики, управління Збройними Силами здійснюється згідно із законодавством України, що охоплює всі напрями діяльності держави

у сфері військового будівництва, безпеки та оборони. Базуючись на основах внутрішньо- і зовнішньополітичної діяльності, органи державного управління формують правове поле політики безпеки і оборони, регулюють діяльність Збройних Сил і інших військових формувань, створюють умови для розвитку оборонної промисловості.

Органи державного управління здійснюють нормативно-правове регулювання питань соціального захисту військовослужбовців і членів їх сімей, участі Збройних Сил у міжнародній миротворчій діяльності, співпраці з іншими державами, забезпечення законності і правопорядку у Збройних Силах, їх участі у виконанні завдань внутрішнього характеру.

Основними принципами державного управління у воєнній сфері є такі:

- верховенство права;
- об'єднання єдиначальності і колегіальності;
- централізація управління;
- оперативність реагування на зміни військово-політичної обстановки і своєчасність ухвалення рішень;
- безперервність;
- розмежування повноважень і взаємодія органів управління;
- прозорість для демократичного цивільного контролю;
- особиста відповідальність керівників за ухвалені рішення.

Зміни, які відбуваються в міжнародному оточенні в секторі безпеки, можуть суттєво впливати на вирішення проблемних питань воєнно-політичних відносин, найбільш актуальними з яких є:

- втручання у внутрішні справи із застосуванням інформаційних впливів, політичного й економічного тиску (наприклад, Міжнародним валютним фондом), моральної і фінансової підтримки внутрішніх опозиційних політичних сил, неурядових організацій з метою дестабілізації внутрішньополітичної ситуації, дискредитації державної влади та політичного керівництва в очах суспільства та міжнародної спільноти;
- незавершеність договірно-правового оформлення державного кордону України, що може спричинити виникнення суперечностей у ході економічної діяльності на прикордонних територіях;
- існування невирішених воєнно-політичних конфліктів та можливість виникнення нових збройних конфліктів поблизу кордонів України;
- сепаратизм, спричинений незадоволенням культурних та інших потреб національних меншин і низьким рівнем життя населення;
- проблеми енергетичної безпеки, використання економічних конкурентних переваг для досягнення політичних цілей, що викликано високим рівнем монополізації у сфері споживання, видобутку і транспортування енергоносіїв, значним потенціалом

політичного й економічного впливу великих транснаціональних корпорацій.

Ефективність державного управління у воєнній сфері значною мірою визначається станом впровадження передових досягнень воєнної науки, яка в останні роки розвивалася дуже повільно.

Досвід практичного використання наукових розробок у воєнно-політичній сфері свідчить про необхідність комплексного підходу до проведення досліджень на користь підвищення ефективності функціонування системи забезпечення національної (воєнної) безпеки держави, завдяки чому розкриваються ширші можливості для вивчення динаміки взаємодії політичних, економічних, інформаційних, воєних та інших чинників. Вирішення цього складного завдання, як того вимагає методологія системного аналізу [9], слід почати з розроблення воєнно-політичної моделі держави.

Під воєнно-політичною моделлю (ВПМ) держави розумітимемо формалізоване відображення процесу реалізації цілеспрямованої політики забезпечення її воєнної безпеки [4; 6] (рис. 1), яка характеризує здатність держави протидіяти виникненню війни, а у разі її виникнення — зводити до мінімуму збитки і руйнівні наслідки для національної безпеки країни.

Для забезпечення достатнього рівня воєнної безпеки необхідне підтримання військового потенціалу на рівні, достатньому для оборони у разі виникнення кризової ситуації в безпосередній близькості від державного кордону. Достатнього рівня воєнної безпеки досягають за наявності всього комплексу структурних компонентів як суто військових, так і політико-дипломатичних, економічних, ідеологічних та інших, цілеспрямованими і скоординованими зусиллями державних інститутів.

Політико-дипломатичний компонент воєнної безпеки забезпечується [8]:

- високим потенціалом системи колективної (міжнародної) безпеки;
- гарантованою реалізацією міжнародних договорів і угод, у яких бере участь Україна;
- високою ефективністю інституту стратегічного партнерства, у якому бере участь Україна;
- дієвістю режиму міжнародного контролю над озброєннями і нерозповсюдженням зброї масового знищення і засобів її доставлення;
- досконалістю механізму використання гарантій, наданих Україні за відмову від ядерної зброї.

Економічний компонент воєнної безпеки включає [8]:

- матеріально-фінансові можливості, що забезпечують обороноздатність країни;
- кількісні і якісні параметри Збройних Сил та інших військових формувань системи забезпечення воєнної безпеки;
- оборонно-промисловий комплекс, який забезпечує всім необхідним Збройні Сили

та інші військові формування, створює мобілізаційний резерв озброєння і військової техніки;

- науково-технічний потенціал, що дозволяє створювати нові зразки зброї і військової техніки;
- мобілізаційні можливості промисловості, що забезпечують у разі потреби постачання Збройним Силам та іншим військовим формуванням потрібної кількості озброєння і військової техніки.

Військовий компонент включає воєнну організацію держави, що створюється для забезпечення воєнної безпеки з опорою на військову силу.

Військовий компонент передбачає наявність певних кількісних і якісних показників, до яких належать:

- чисельність Збройних Сил із системами управління і забезпечення, інших військових формувань Воєнної організації;
- рівень підготовки військ і сил, від якої залежить їх боєздатність і бойова готовність;
- технічна оснащеність Збройних Сил та інших військових формувань військовою технікою, боєприпасами, військово-технічним майном тощо;
- наявність запасів озброєння і військової техніки, що містяться в арсеналах, на базах і складах;
- забезпечення навчання військ (сил), стратегічного й оперативного розгортання і ведення військових дій.

Морально-психологічний компонент, який тісно пов'язаний з військовим компонентом, включає:

- духовні можливості населення країни, які визначаються рівнем морально-психологічної підготовки населення до збройного захисту держави;
- суспільний статус військовослужбовців, що є сукупністю їх прав та обов'язків, їх соціальне становище, престиж у суспільстві і державі;
- морально-психологічний стан основних категорій особового складу Збройних Сил та інших військових формувань Воєнної організації.

Використання ВПМ дає змогу визначити можливості, доцільність і межі застосування військової сили для забезпечення достатнього рівня воєнної безпеки; оцінювати якісні і кількісні характеристики необхідної і достатньої військової сили; визначити шляхи і способи використання військової сили для забезпечення воєнної безпеки, обґрунтувати раціональне співвідношення невійськових і військових засобів для забезпечення воєнної безпеки та рекомендації щодо використання гарантій безпеки, наданих Україні за відмову від ядерної зброї, досліджувати різні варіанти структури воєнної організації, її потужність та можливості щодо запобігання, загрозам воєнного характеру, їх усунення та нейтралізації.

Крім того, ВПМ можна використовувати з такими цілями:

- обґрунтування вимог до створення мобілізаційної бази і ступеня готовності державної влади, економіки, транспорту, комунікацій до вирішення завдань забезпечення воєнної безпеки;
- визначення завдань і пріоритетних напрямів військово-економічного забезпечення воєнної безпеки, напрямів розвитку військової інфраструктури для підтримання готовності Збройних Сил та інших військових формувань у мирний час і забезпечення виконання завдань у загрозливий період;
- обґрунтування завдань Збройних Сил та інших військових формувань щодо протидії силовому тиску та відбиття збройної агресії проти України;
- вивчення стану захищеності життєво важливих інтересів особи, суспільства і держави від загроз воєнного характеру в загальній системі забезпечення національної безпеки держави;
- обґрунтування необхідного рівня обороноздатності держави, адекватного певному рівню воєнної небезпеки (загрози) і тенденціям розвитку воєнно-політичної обстановки в регіоні;
- синтез раціональної структури та оцінювання ефективності функціонування системи забезпечення воєнної безпеки держави;
- обґрунтування комплексних заходів щодо підвищення ефективності системи забезпечення національної безпеки у воєнній сфері;
- обґрунтування вимог до елементів Воєнної організації держави та інших державних структур, які функціонують в інтересах системи забезпечення воєнної безпеки держави;
- обґрунтування рекомендацій щодо залучення зусиль регіональної та універсальної систем безпеки в регіоні, вибору напрямів воєнно-політичного партнерства і можливих союзників на випадок відбиття збройної агресії тощо.

Для вирішення цих та інших завдань пропонується режекція ВПМ держави під конкретне завдання [6], що означає комплектацію структури моделі, визначення обсягу початкових і вихідних даних, визначення чинного законодавства та інших державних актів, що стосуються цього завдання. Проведення режекції ВПМ дає можливість формувати систему обмежень і констант. Прикладами таких обмежень і констант можуть бути:

- умови дотримання позаблокового статусу;
- наявність або відсутність ядерної зброї;
- обмеження чисельності особового складу й основних видів озброєння Збройних Сил та інших військових формувань Воєнної організації, характер воєнної доктрини, ухвалена або не ухвалена стратегія завдання випереджувального (превентивного) удару, порядок ухвалення рішень на застосування Збройних Сил і мобілізацію, розмір затвердженого оборонного бюджету тощо.

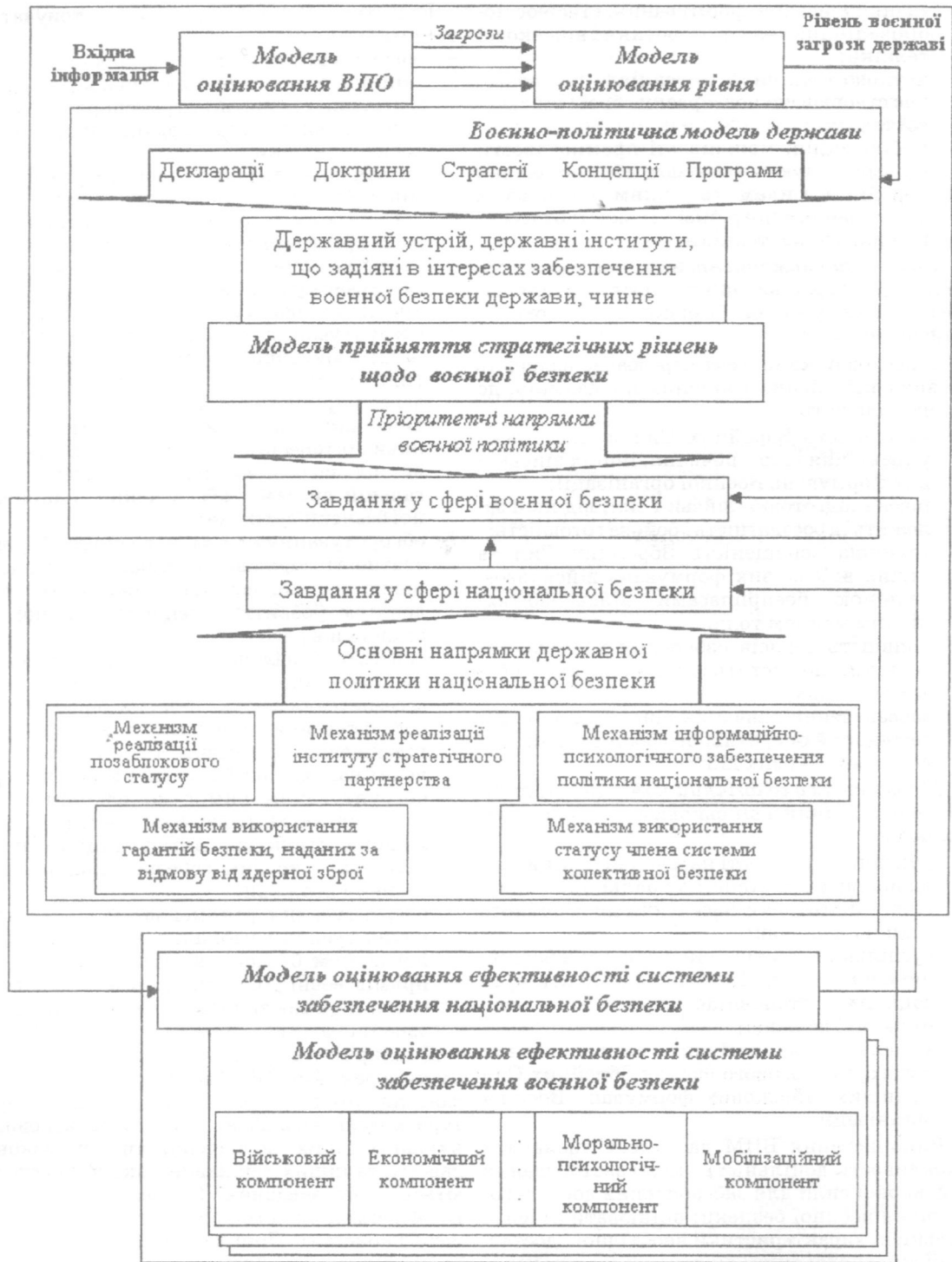

Рис. 1. Місце воєнно-політичної моделі (ВПМ) держави в загальній моделі формування державної політики національної безпеки

Ці та інші обмеження визначають базові характеристики системи забезпечення воєнної безпеки держави:

- кількість структур і рівнів ієрархії управління, задіяних для ухвалення відповідних рішень;
- нормативно-правова база, на основі якої ухвалюють стратегічні рішення;

- мінімально необхідний час та організаційні ресурси на підготовку й ухвалення рішень, а також на проведення заходів забезпечення воєнної безпеки на різних рівнях ієрархії державної системи управління;
- види документів, які розробляє кожна структура на кожному рівні ієрархії, і часові нормативи на їх розроблення, узго-

дження, ухвалення і доведення до виконавчих структур;

- види, обсяги і процедури контролю за виконанням ухвалених рішень у системі забезпечення воєнної безпеки держави;
- сукупність показників оцінювання ефективності функціонування системи забезпечення воєнної безпеки держави і її складових тощо.

Зазначені базові характеристики системи забезпечення воєнної безпеки держави є основою для обґрунтування специфічних вимог до елементів Воєнної організації та інших структур, які залучаються до забезпечення воєнної безпеки держави. При цьому можливі такі основні варіанти практичного використання ВПМ держави (розв'язання прямої і оберненої задачі):

1. Пряма задача (рис. 2) — на державному рівні визначені супротивник і рівень воєнної загрози з його боку. Оцінюють можливості держави щодо відбиття можливої збройної агресії, прогнозують забезпечуваний при цьому рівень обороноздатності держави, оцінюють можливі люд-

ські, економічні й екологічні втрати, фінансові і матеріальні витрати, розробляють план відбиття можливої агресії.

2. Обернена задача (рис. 3). Алгоритм розв'язання аналогічний прямій задачі, але додатково перевіряють відповідність прогнозованого рівня воєнної безпеки E_n заданому рівню E_{np} (прийнятому у правовому просторі) і відповідність прогнозованих втрат L_n і збитку U_n допустимим L^* і U^* .

У разі виконання цих вимог можуть бути проведені заходи з мінімізації прогнозованих втрат і збитку. У разі невиконання зазначених умов готують рекомендації щодо коригування завдань у сфері національної безпеки, або ВПМ держави, або необхідного рівня її воєнної безпеки, крім того, розробляють рекомендації щодо нарощування можливостей для відбиття агресії з одночасним скороченням втрат, збитку і часу, що відводиться на її відбиття.

У ході здійснення політики національної безпеки пріоритети потрібно надавати:

- 1) механізму реалізації позаблокового статусу, що передбачає [2; 11]:

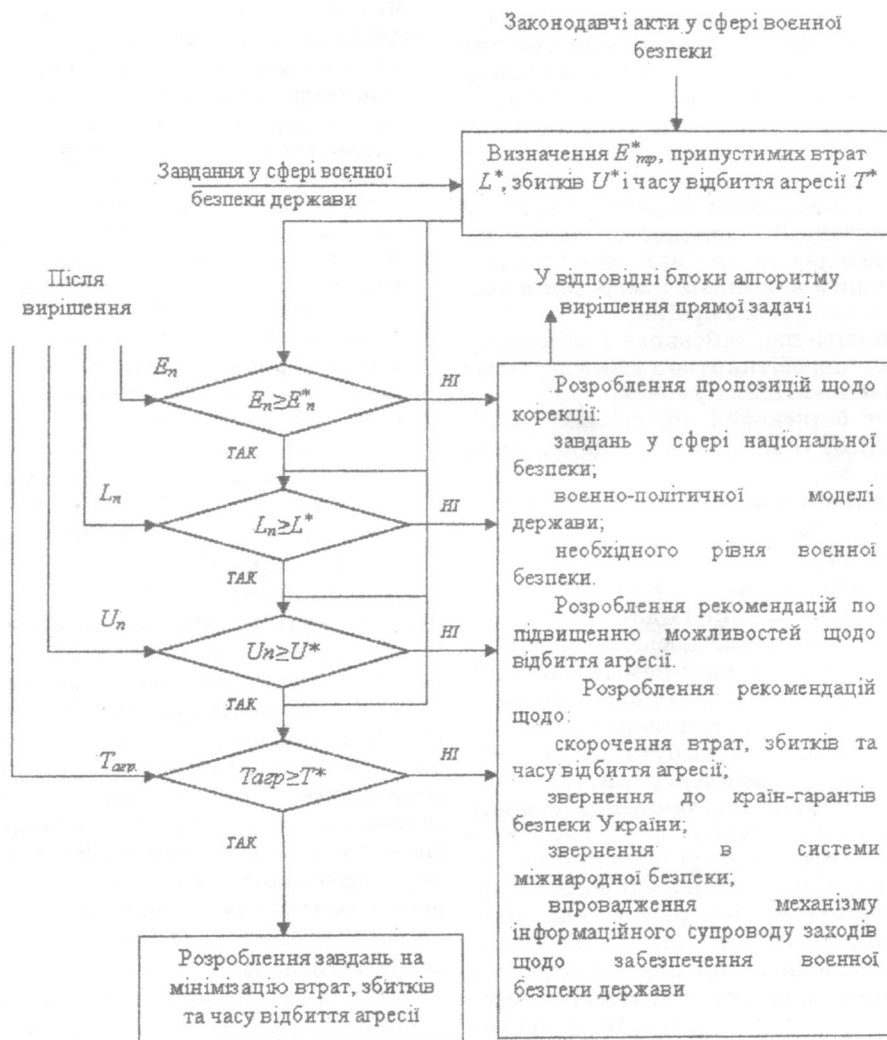

Рис. 2. Алгоритм розв'язання прямої задачі

Рис. 3. Алгоритм розв'язання оберненої задачі

- неучасть України у військово-політичних союзах, пріоритетність участі в удосконаленні та розвитку європейської системи колективної безпеки, продовження конструктивного партнерства з Організацією Північноатлантичного договору та іншими військово-політичними блоками з усіх питань, що становлять взаємний інтерес;
- участь у міжнародній миротворчій та антитерористичній діяльності, багатосторонніх заходах із протидії глобальним і регіональним викликам і загрозам з урахуванням інтересів України;
- воєнно-політичне, військове і військово-технічне співробітництво з усіма державами на взаємовигідних умовах;
- участь у безпекових програмах ОБСЄ, СНД, ОДКБ, ОЧЕС, інших міжнародних організацій;
- підтримання міжнародного іміджу України як контрибутора безпеки;

2) механізму реалізації інституту стратегічного партнерства, що означає наявність принципово важливих для країн-партнерів стратегічних цілей, досягнення яких у межах звичайної співпраці неможливе [12], але здійснення лише за рахунок виведення відносин на рівень стратегічного партнерства. Такими цілями можуть бути: забезпечення господарського комплексу життєво важливими ресурсами (енергетичними, товарними, фінансовими); спільне вирішення проблем безпеки (протидія оргзлочинності, нелегальної міграції, контрабанді зброї і наркотиків, сепаратизму, тероризму); наявність близьких поглядів і підходів до ключових проблем міжнародної політики, глобального і регіонального розвитку. Стратегічне партнерство припускає поглиблений розвиток міждержавних контактів зазвичай не в одній, а в декількох важливих сферах.

Механізм стратегічного партнерства будуватиметься на таких принципах [12]:

- спільна зацікавленість партнерів у плідній довгостроковій співпраці, взаємне визнання стратегічного характеру відносин;
- готовність враховувати інтереси іншої сторони, йти на компроміси для досягнення стратегічних цілей, навіть якщо такі дії неоднозначно доцільні з погляду власної вигоди;
- взаємна відмова від дискримінаційних (більше того — ультимативних) дій один щодо одного;
- правове закріплення змісту і механізмів стратегічного партнерства у двосторонніх документах, дисциплінованість, послідовність і прогнозованість, неухильне виконання партнерами своїх зобов'язань;

3) механізму використання гарантій безпеки, наданих за відмову від ядерної зброї. Такий механізм — справа майбутнього. На момент підписання Будапештського Меморандуму очікувалося, що отримані гарантії безпеки стануть адекватною заміною ядерної зброї, але цього не сталося [13]. Форма гарантій безпеки була обрана далеко не в кращому юридичному форматі [14]. Будапештський Меморандум підписали лише РФ, США та Велика Британія, тоді як Франція і КНР підтвердили ці гарантії у форматі односторонніх заяв без підписання Меморандуму. Не була виконана вимога Закону України "Про приєднання України до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї від 1 липня 1968 року" (№ 248/94-ВР від 16.10.1994 р.), де чітко визначено, що обов'язковою умовою набуття ним чинності є "надання Україні ядерними державами гарантій безпеки, оформлених підписанням відповідного міжнародно-правового документа".

В умовах сьогодення у практичній площині єдиним здобутком цього документа вбачається п. 6, який передбачає можливість консультацій стосовно виконання зобов'язань країнами-гарантами, тому у найближчій перспективі Україні для того, щоб запрацював цей механізм, необхідно зосередитись на юридичному закріпленні гарантій безпеки Будапештського меморандуму;

4) *механізму інформаційно-психологічно-го забезпечення політики національної безпеки*, що передбачає зокрема оперативне доведення до широких верств світової громадськості об'єктивної і точної інформації про позиції України щодо основних міжнародних проблем, зовнішньополітичних ініціатив і заходів із протидії застосуванню військової сили або силового тиску проти держави, а у разі виникнення конфлікту — активізацію дій у міжнародному інформаційному просторі з метою роз'яснення несправедливого щодо України характеру воєнного конфлікту, визнання і засудження акту збройної агресії, а також роз'яснення політичної позиції та дій України щодо вирішення воєнного конфлікту;

5) *механізму використання статусу члена системи колективної безпеки*. Це означає, що будучи членом Організації Об'єднаних Націй і членом Організації з безпеки і співробітництва в Європі, Україна повинна максимально використовувати свої можливості і конструктивно співпрацювати у використанні всього діапазону можливостей ООН і ОБСЄ для запобігання конфліктам та застосування військової сили або силового тиску проти України.

Висновки з дослідження. Таким чином, запропонована ВПМ держави дає можливість у формалізованому вигляді відображати і досліджувати процеси формування та реалізації цілеспрямованої політики забезпечення воєнної безпеки держави в умовах позаблоковості.

Запропонований метод режекції ВПМ під конкретне завдання дослідження дозволяє сформувати систему пов'язаних з нею обмежень і констант, що у свою чергу дає можливість визначити основні характеристики системи забезпечення воєнної безпеки держави, обґрунтувати специфічні вимоги до елементів воєнної організації та інших

структур, що залучаються для забезпечення воєнної безпеки держави.

Перспективою подальших розвідок у цьому напрямі буде аналіз зв'язку ВПМ з комплексною моделлю системних досліджень проблем воєнної безпеки держави для умов її позаблокового статусу.

Література

1. **Послання Президента України Віктора Януковича до Українського народу з Експертною доповіддю Нац. ін-ту стратег. дослідж. "Україна XXI століття. Стратегія реформ і суспільної консолідації"** / Укл. А. В. Єрмолаєв. — К.: НІСД, 2010. — 128 с.
2. **Закон України "Про засади внутрішньої і зовнішньої політики"** від 1 липня 2010 року № 2411-VI. — Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/ed_2010_07_01/T102411.html. — Назва з екрану.
3. **Закон України "Про основи національної безпеки України"** // Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № 39. — Ст. 351.
4. **Богданович В. Ю.** Роль та місце воєнно-політичної моделі держави у розробленні та здійсненні політики забезпечення її воєнної безпеки / В. Ю. Богданович // Наука і оборона. — 1999. — № 1. — С. 34—37.
5. **Свида І. Ю.** Основи державного управління забезпеченням обороноздатності України: теорія і практика: монографія / В. Ю. Богданович, М. Ф. Єжєєв, І. Ю. Свида. — Львів: ЛІСВ, 2008. — 300 с.
6. **Богданович В. Ю.** Теоретические основы анализа проблем национальной безопасности государства в военной сфере: монограф. / В. Ю. Богданович. — К.: Основа, 2006. — 296 с.
7. **Варабин В. В.** Военно-политическая деятельность государства в системе национальной безопасности: социал.-философ. анализ: автореф. дис. ... д-ра филос. наук / В. В. Варабин. — М., 1999. — 49 с.
8. **Волошко В. С.** Военная политика и проблемы обеспечения военной безопасности Российской Федерации [Интернет-ресурс] — Режим доступу: <http://flot.com/publications/books/shelf/safety/9.html>. — Назва з екрану.
9. **Богданович В. Ю.** Метод обґрунтування варіантів стратегічних рішень у сфері забезпечення національної безпеки / В. Ю. Богданович, А. І. Семенченко // Вісн. держ. служби. — 2007. — № 1. — С. 7—17.
10. **Исследование операций** : в 2 т. / пер. с англ.; под ред. Дж. Моудера, С. Элмаграби. — М.: Мир, 1981. — Т. 1. — 712 с.
11. **Україна у світі, що змінюється.** Проект Стратегії національної безпеки [Интернет-ресурс] : Проект Стратегії національної безпеки / Нац. ін-т стратег. дослідж. — Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/project-Litvinenko-dcd38.pdf>. — Назва з екрану.
12. **Пашков М.** Реалії та перспективи стратегічного партнерства [Интернет-ресурс] : центр Разумкова. — Режим доступу: <http://razumkov.org.ua/ukr/article.php>.
13. **Підсумки восьмої Оглядової конференції Договору про нерозповсюдження ядерної зброї і перспективи юридичного оформлення гарантій безпеки Україні** [Интернет-ресурс] : аналіт. записка / регіонал. філія Нац. ін-ту стратег. дослідж. у м. Дніпропетровську. — Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/290/html>. — Назва з екрану.
14. **Меморандум про гарантії безпеки у зв'язку з приєднанням України до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї: меморандум.** — Будапешт, 5 грудня 1994 року.

В статье рассматривается методология разработки во-енно-политической модели государства и возможности ее адаптации к геополитической ситуации, которая складывается вокруг Украины с учетом провозглашенного статуса внеблокового государства.

Ключевые слова: военная политика, национальная безопасность, военная безопасность, внеблоковый статус, гарантии безопасности.

The article deals with the methodology of construction of military and political model of the state and its possible adaptation to the geopolitical situation of Ukraine taking into account the proclaimed status of out-of-blocs status.

Key words: military policy, national security, military security, out-of-blocs status, security guarantees.